

MARIA ROMANOWSKA-ZADROŻNA

Publikacje Departamentu Dziedzictwa Kulturowego w 2009 r.

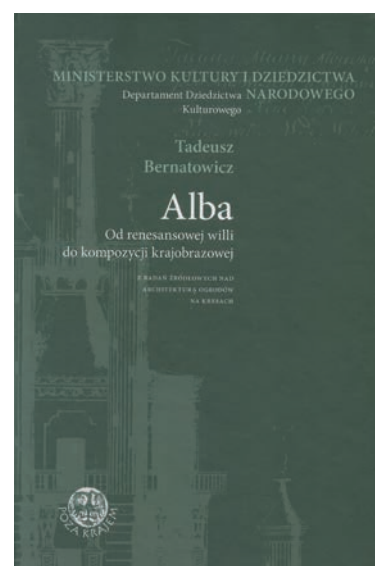
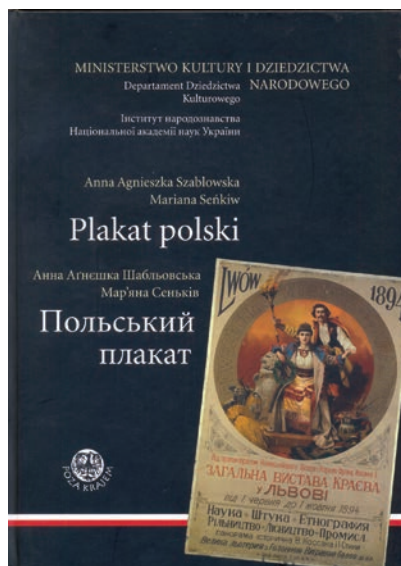
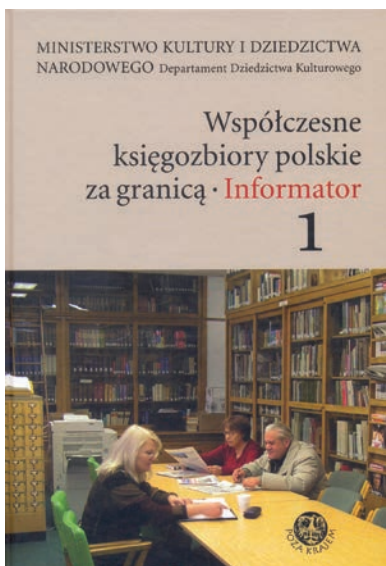
W trzecim kwartale 2009 r. Departament Dziedzictwa Kulturowego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego wydał cztery nowe publikacje. Trzy z nich ukazały się w serii „Poza Krajem”, jedna została wydana poza seriami.

Książki te powstały w ramach prac i projektów prowadzonych przez Departament Dziedzictwa Kulturowego lub z jego poparcia. Jednym z takich projektów są opracowywane wspólnie przez polskich i ukraińskich badaczy zbiory stanowiące wspólne dziedzictwo obu narodów. W 2008 r. ukazało się *Europejskie szkło od XVI do początku XIX wieku w zbiorach Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Instytutu Narodoznawstwa Narodowej Akademii Nauk we Lwowie* autorstwa Aleksandry J. Kasprzak, kustosa Mu-

zeum Narodowego w Warszawie i Haliny Skoropadowej, pracownika naukowego Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego we Lwowie.

Obecny, gruby, elegancki, bogato ilustrowany kolorowymi zdjęciami, dwujęzyczny katalog *Plakat polski ze zbiorów Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego Instytutu Narodoznawstwa Narodowej Akademii Nauk we Lwowie* został opracowany przez Annę Agnieszkę Szablowską, adiunkta Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk i Marianę Seńkiw, pracownika naukowego ukraińskiego muzeum. Prezentuje imponujący zbiór

polskich plakatów opisanych w 854 notach katalogowych. Bajecznie kolorowe, narysowane świetną kreską, przyciągają ciekawym liternictwem i ekspresyjną kompozycją. Informują nas o wystawach gospodarczych i imprezach kulturalnych, koncertach, spektaklach teatralnych, seansach filmowych, pożywnych produktach, wyczynach sportowych, historycznych rocznicach i regionach wartych zobaczenia, a nawet o ciągach kolonialnych II Rzeczypospolitej. Wśród ich twórców odnajdziemy znane nazwiska: Teodora Axentowicza, Józefa Mehoffera, Władysława Tetmajera,

Karola Frycza, Tytusa Czyżewskiego, Felicjana Szczęsnego Kowarskiego, Władysława Skoczylasa, Jana Styki, Franciszka Żmurko, Stefana Norblina, czy Kazimierza Sichulskiego. Najstarszy z zachowanych eksponatów to pochodzący z 1894 r. dwujęzyczny polsko-ukraiński plakat, informujący o powszechnej wystawie krajowej we Lwowie. Owe walory zdecydowały, że został wybrany na okładkę. Katalog poprzedzają wstępy Jacka Milera, dyrektora departamentu oraz Romana Czmelyka, dyrektora muzeum. Obaj dyrektorzy omawiają współpracę naukowo-badawczą oraz przedmiot badań, czyli „sztukę ulicy”, a także unikatowość zbioru. Jego wyjątkowość podkreślają artykuły Anny A. Szablowskiej i Mariany Seńkiw, stanowiące uzupełniający się dwugłos na temat kolekcji plakatu polskiego z końca XIX i początku XX w., przechowywanego w Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego we Lwowie. Książka zaopatrzona została w biogramy autorów plakatów oraz indeks osób.

Praca Tadeusza Bernatowicza, adiunkta w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, którego badania nad sztuką ogrodową, urbanistyką, mecenatem i krajobrazem kulturowym epoki baroku po raz kolejny skupiły się na fundacjach niewieskich Radziwiłłów, **Alba. Od renesansowej willi do kompozycji krajobrazowej. Z badań nad architekturą ogrodów na Kresach** opowiada dzieje założenia pałacowo-ogrodowego od jego pierwszych załączków w XVI w. poprzez rozkwit w XVII i XVIII stuleciu do schyłku w wieku XIX i destrukcji w XX wieku. Odnalezione w polskich, litewskich i białoruskich archiwach inwentarze, relacje i listy oraz źródła ikonograficzne i kartograficzne umożliwiły rekon-

strukcję założenia, które swoją świetnością zawdzięczało szczególnie dwóm księżtom: Michałowi Kazimierzowi „Rybeńko” (1720-1762), za czasów którego Alba stała się największym barokowym ogrodem na terenie Rzeczypospolitej, i Karolowi Stanisławowi „Panie Kochanku” (1762-1790), który rozbudowując ogród i przekształcając w założenie krajobrazowe z ośmioma kanałami rozchodzącymi się centrycznie od wyspy z „orientalnym” pawilonem, uczynił go jednym z największych w Europie. Fragment niezwykle bryły owej orientalizującej architektury możemy podziwiać na okładce. Dodatkowo książka została wzbogacona o wybór 31 materiałów źródłowych, z których dowiadujemy się m.in. jakie zwierzęta zostały wpuszczone do Zwierzyńca, lub jak wykwitne było wyposażenie krytej słomą „Chatki”. Z wybranych rękopisów aż 22 pochodzi z Archiwum Akt Dawnych w Warszawie, 5 z Narodowego Gosudarstwiennego Istoriceskiego Archivum Białarusi w Mińsku i 4 z Lietuvos Valstybes Istorijos Archivas w Wilnie. Książkę zamyka indeks osób i miejsc oraz streszczenia w języku angielskim i białoruskim.

Współczesne księgozbiory polskie za granicą. Informator, dzieło spółki

autorskiej: prof. Barbary Bieńkowskiej, Elżbiety Maruszak i dr. Jacka Puchalskiego, jest owocem kwerendy prowadzonej od 2006 r. w ramach programu *Rejestracja zbiorów polskich za granicą ze specjalnym uwzględnieniem dziedzictwa zagrożonego*. Głównym jej celem było zebranie materiału dokumentacyjnego i prowadzenie badań naukowych nad polskimi bibliotekami znajdującymi się poza krajem. *Przedsięwzięciu temu przyświecają przede wszystkim cele naukowe i dokumentacyjne* – piszą we wstępie autorzy. – *Polegają one na zebraniu, ogłoszeniu i utrwaleniu (...) wiadomości o naszym dziedzictwie piśmienniczym pozostającym na obczyźnie, rozproszonym, nierzadko nieznanym i zapomnianym, ulegającym częstym fluktuacjom, a w ostatnich latach szczególnie zagrożonym*. Dzięki opracowanej, rozesłanej i zebranej ankiecie opisano 746 bibliotek polonijnych z 64 krajów w układzie topograficznym, z których 620 (pochodzących z 56 krajów) ma pełne opisy, a 126 (z 37 krajów) – tylko dane adresowe. Należy zaznaczyć, że w tej drugiej grupie odnotowano księgozbiory z 7 państw, nie występujących we wcześniejszej części. Publikacja została opatrzona bibliografią w wyborze oraz indeksami właścicieli księgozbiorów w języku polskim i językach urzędowych krajów osiedlenia.

Ostatnia z omawianych publikacji, książka Mariusza Olbromskiego **Lato w Krzemieńcu Legendy znad Ikwy** – wydana poza seriami z okazji obchodów Roku Słowackiego 2009 – jest uroklowym, poetyckim albumem o pięknych zdjęciach krajobrazów i zabytków, nieco zamglonych, trochę odrealnionych, odgrzebanych z pyłu zapomnienia... ■

